

Makalenin Geliş Tarihi: 31.03.2021

1. Hakemin Rapor Tarihi: 13.04.2021

2. Hakemin Rapor Tarihi: 18.04.2021

Kabul Tarihi: 29.04.2021

SALGIN SÜRECİNDE İLK OKUMA YAZMA ÖĞRETİMİ (Araştırma Makalesi)

Muhittin SAĞIRLI (*)

Öz

Aralık 2019'da Çin'de başlayıp kısa sürede tüm Dünya'yı etkisi altına alan ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 11 Mart 2020 tarihinde pandemik bir hastalık olarak ilan edilen Koronavirüs, Dünya genelinde bütün ülkeleri ekonomi, eğitim, sağlık vb. tüm alanlarda derinden etkilemiştir. Ne zaman ve hangi yöne evrileceği henüz bilinmeyen salgın, insanlığa ağır bedel ödemeye devam etmektedir. Bu süreç, tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemiz eğitim sistemini de ciddi şekilde etkilemiştir. Dünya genelinde süreçten etkilenen eğitim sistemlerinde olduğu gibi ülkemiz eğitim sisteminin her kademesinde de eğitim-öğretim faaliyetleri için alternatif yöntemlere gidilmiştir. Türk eğitim sisteminin önemli bir parçası olan ilkokullar da bu süreçten etkilenmiş, öğretim faaliyetleri genel olarak EBA (Eğitim Bilişim Ağı) gibi uzaktan eğitim ile gerçekleştirilmeye başlanmıştır. İlkokul birinci sınıflarda her bakımdan önemli hacim ve yere sahip öğrenme ve öğretim alanı olan ilk okuma yazma öğretimi de ülkemiz genelinde ilk defa EBA üzerinden ve/veya Zoom, Microsoft Teams vb. iletişim teknolojileriyle uzaktan eğitim ile gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda alanda kuvvetle muhtemel ilk olacak bu çalışma, büyük önem ve yere sahiptir. Ayrıca bu araştırma, ilk kez söz konusu ortamlarda gerçekleştirilen ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan güncel sorunların belirlenmesi bakımından ayrı öneme sahiptir. Salgın sürecinde ilk okuma yazma öğretimi konulu araştırmanın temel amacı, salgından etkilenen ve EBA üzerinden uzaktan eğitim ile yürütülen ilk okuma yazma öğretim sürecini, yapılan çalışmalar ile birlikte değerlendirmek, öğretimde yaşanan temel sorunları belirlemek ve araştırma sonuçları ile sınıf öğretmenleri, planlayıcı ve yönetici gibi konunun paydaşlarına katkı sağlamaktır. Araştırma, nitel araştırma yöntemi ve nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından hazırlanan, 7 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapı-

*) Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı, (e-posta: muhittinsagirli@istanbul.edu.tr)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9558-3891>

landırılmış görüşme formu ve tekniği kullanılmıştır. Araştırma, uygun ölçüt ve örnekleme yöntemi ile belirlenen ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak isteyen, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında birinci sınıflarda öğretimi EBA üzerinden uzaktan eğitim ile yürüten, hizmet sürecinde en az üç defa birinci sınıflarda eğitim - öğretimi yürütmüş ve ilk okuma yazma öğretimini gerçekleştirmiş 15 sınıf öğretmeni ile görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde, nitel veri analizi tekniklerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Bulgular doğrultusunda sonuçlara ulaşılmış ve öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Salgın, İlk Okuma Yazma Öğretimi, EBA, Birinci Sınıf, Birinci Sınıf Öğretmeni, Uzaktan Eğitim, Eğitim Teknolojileri.

First Literacy Teaching During the Epidemic

Abstract

The Coronavirus, which started in China in December 2019 and declared as a pandemic disease by the World Health Organization (WHO) on March 11, 2020, affected all countries in areas such as economy, education and health. The epidemic, which can still evolve in different directions, continues to cause serious harm to humanity. This process has affected the education system of our country as well. Alternative methods have been used for educational activities at all levels of our country's education system. Teaching activities of primary schools started to be carried out generally with distance education systems such as EBA (Education Information Network). First literacy teaching is carried out through EBA and / or distance education technologies such as Zoom and Microsoft Teams for the first time in our country. In this sense, this study, which will probably be the first in the field, is of great importance. In addition, this research is of particular importance in determining the current problems encountered in first literacy teaching in these environments. The main purpose of the research is to evaluate the first literacy teaching process, which is affected by the epidemic and carried out with distance education via EBA, together with the studies carried out, to identify the main problems and to contribute to the stakeholders of the subject such as classroom teachers, planners and administrators. The research was conducted as a qualitative research method and case study from qualitative research designs. A semi-structured interview form and technique consisting of 7 open-ended questions prepared by the researcher were used for data collection. The research was carried out by interviewing 15 classroom teachers who were determined by appropriate criteria and sampling method and volunteered to participate in the study, who carried out distance education through EBA in the first grade in the 2020-2021 academic year, who had previously taught literacy to first-graders at least three times. Descriptive analysis, one of the qualitative data analysis techniques, was used in analyzing the data. Conclusions were reached and suggestions were made in line with the findings.

Keywords: Epidemic, First Literacy Teaching EBA, First Grade, First Grade Teacher, Distance Education, Educational Technologie.

Giriş

2019 yılı Aralık ayı sonunda Çin, Hubei eyaletinin Wuhan şehrindeki, sebebi bilinmeyen zatürre vakalarını Dünya Sağlık Örgütü'ne bildirmiş, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 5 Ocak 2020'de insanlarda tespit edilmemiş yeni bir Koronavirüs tanımlamış ve bu yeni hastalığı salgın olarak adlandırmıştır. Bu hastalıktan ilk ölüm 11 Ocak 2020 tarihinde yine Çin'de gerçekleşmiştir. 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü Koronavirüs'ü pandemik bir hastalık olarak ilan etmiştir (World Health Organization [WHO], 2020).

Tarihe bakıldığında veba, kolera, tifüs, çiçek vs. çeşitli salgın hastalıkların olduğu görülmektedir. Bu salgın hastalıklar insanlık tarihine derin etki etmiştir. Orta Çağ'da yaşanan büyük veba salgını ve 1918-1919 yıllarında yaşanan ve Dünya'da yine geniş coğrafyaya yayılan İspanyol gribi salgınları ise en büyük etkiyi gösteren ve milyonlarca cana sebep olan çaplı salgınlardır (Türkiye Bilimler Akademisi, 2020; Temel, 2012; Parıldar, 2020). Bunun son örneği ise yaşadığımız Koronavirüs'ün neden olduğu salgındır. Hızlı yayılım göstererek birkaç ay içinde Avrupa, Kuzey Amerika ve Asya-Pasifik'te yer alan birçok ülkeyi, kıtaları hatta aynı hızla kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Aralık 2019'da Asya'da ortaya çıkan Koronavirüs, oldukça hızlı şekilde yayılmış ve dört ay gibi kısa sürede küresel düzeyde etkisini göstererek tüm dünyayı etkisi altına alan salgına dönüşmüştür (WHO, 2020a; 2020b). Daha önce yaşanan salgınlar milyonlarca cana mal olsa da bu kadar hızlı ve bu kadar kısa sürede tüm Dünya'yı etkileyememiştir. Koronavirüs'ün, hızlı yayılım göstermesi, kısa sürede Dünya'yı etkisi altına alması, esir etmesi ile gelmiş geçmiş küresel nitelikteki en etkili salgındır. Birçok ülkenin, salgının hemen başında durumu ciddiye alarak gerekli önlemleri almasına rağmen Koronavirüs'ün, kısa sürede hızla ve tüm dünyayı etkisi altına alan salgına dönüşmesinde şüphesiz küresel ulaşım imkân ve araçlarının etkisi çok yüksek olmuştur.

Bu küresel salgın, bütün ülkeleri sağlık sektörü başta olmak üzere ekonomi, turizm, eğitim vs. bütün sektörleri çok olumsuz etkilemiş ve büyük zararlara neden olmuş, olma-ya da devam etmektedir. Yine Dünya'yı etkisine ala salgın politik, ekonomik, kültürel, sosyal vs. birçok alanda ciddi değişimlerde neden olmuştur. Bu süreçte insanların günlük yaşam tarzları, çalışma, eğlenme, alış-veriş eğitim vb. birçok aktiviteleri hatta sosyal ilişki, davranış ve alışkanlıkları bile değişmiştir. Küresel düzeyde aylarca süren karantinalar ve eve kapanma sonucu sosyal, kültürel ilişki, aktivite dışında çalışma, alışveriş, iletişim, eğitim vb. faaliyetler evden ve internet aracılığı ile dijital alan, uygulamalar marifeti ile yürütülür olmuştur. Toplum hayatını derinden etkileyen bu salgın karşısında devletler ise, salgına karşı tedbirler almanın yanında toplum sağlığı başta olmak üzere sosyal, ekonomik, psikolojik vs. mücadele içine girmişlerdir.

Ülkeler, hızla yayılan bu virüse karşı sürü bağışıklığı, aşı denemeleri, tedaviye yönelik ilaç tartışmaları altında farklı yönetim yaklaşımları sergilemiş; sınırları içinde ilk vakanın görülmesi, vaka sayılarının artması, virüse bağlı ölümlerin görülmesi veya artması aşamalarında farklı düzeylerde önlemler almışlardır. Eğitim bu önlemlerin hem merkezinde yer alan hem de bu önlemlerden en çok etkilenen kurumların başında gelmiştir.

Ülkelerin çoğu COVID-19'a karşı mücadele etmek, yayılımı engellemek amacıyla eğitim kurumlarını geçici olarak kapatmıştır. Eğitim kurumlarının geçici olarak kapanması dünyadaki öğrenci nüfusunun %90'ından fazlasını etkilemiştir. UNESCO verilerine göre, dünya genelinde 1,6 milyardan fazla öğrenci ve genç, COVID-19 pandemisi nedeniyle eğitim kurumlarının kapatılmasından etkilenmiştir (UNESCO, 2020a). Dünya genelinde 192 ülkenin eğitim öğretime ara vererek okul çağındaki çocukların COVID-19'dan korunması ve temasın en aza indirilerek pandemiyle mücadele edilmesi tercihinde bulunması, COVID-19 pandemisini aynı zamanda büyük bir eğitim krizine dönüştürmüştür (UNESCO, 2020a; Gençoğlu, ve Çiftçi, 2020).

İmkânlar, önlemler ve çözümlerin kapsam ve içerikleri ülkelerin gelişmişlik düzeyleriyle ilişkili olsa da ülkelerdeki kaygı, sorun ve kısıtlamaların benzerlik gösterdiği ve ülkelerin, okul kapanışlarına karşı geliştirdikleri çözümlerin benzer olduğu görülmektedir. Çevrim içi yöntemler, ulusal kanallardan ders yayınları, sanal sınıf uygulamaları, e-kaynakların paylaşımı, dijital platformların oluşturulması, ebeveynlere rehberlik, öğretmenlere mesleki destek ve kullanım yönergelerinin hazırlanması yaygın yöntemlerdir.

11 Mart 2020'de Türkiye'de yeni tip Koronavirüs tanılı bir hastanın olduğu bilginin Sağlık Bakanlığı tarafından açıklanmıştır. Pandeminin etkilerinden korunmak için ilk vakanın görülmesiyle Türkiye'de eğitim takvimi yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler ile virüsün etkilerinden korunmak amacıyla resmi ve özel okul ve kurumlarda tüm eğitim-öğretim faaliyetleri, Bilim Kurulu önerileri doğrultusunda süreç içerisinde; ara verilerek uzaktan öğretim, kısa süre yüz yüze, seyrekleştirilmiş, belli kademe ve sınıfların devamı şeklinde yürütülmektedir.

Dünya genelinde bütün ülkeleri ekonomi, eğitim, sağlık vb. tüm alanlarda derinden etkilemeye devam eden, ne zaman ve hangi yöne evrileceği henüz bilinmeyen salgın, insanlığa ağır bedel ödetmeye devam etmektedir. Bu süreç, tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemiz eğitim sistemini de ciddi şekilde etkilemiştir. Dünya genelinde süreçten etkilenen eğitim sistemlerinde olduğu gibi ülkemiz eğitim sisteminin her kademesinde de eğitim-öğretim faaliyetleri için alternatif yöntemlere gidilmiştir. Türk eğitim sisteminin önemli bir parçası olan ilkokullar da bu süreçten etkilenmiş, öğretim faaliyetleri genel olarak EBA gibi uzaktan eğitim ile gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

EBA 2011 yılında başlatılan Eğitimde FATİH Projesi'nin içerik bileşenini oluşturmaktadır. EBA, Türkiye'de eğitimde dijital eğitim içeriklerinin yayınlandığı, son on yıldır öğrenci ve öğretmenlerce yaygın şekilde kullanılan resmi eğitim platformudur. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ders videolarının da yayınlandığı platform, gerçekleştirilen sanal sınıf entegrasyonu ile öğrenci ve öğretmenlerin canlı dersler yapmasına da imkân sağlamıştır (Gençoğlu ve Çiftçi, 2020). Bu süreçte, uzaktan eğitime kolay erişimi sağlamak amacı ile MEB tarafından ulusal servis sağlayıcılarla yapılan anlaşma sonucu öğrencilere 8 GB'a kadar ücretsiz internet desteği sağlanmıştır.

İlkokul birinci sınıflarda her bakımdan önemli hacim ve yere sahip öğrenme ve öğretim alanı olan ilk okuma yazma öğretimi de ülkemiz genelinde ilk defa EBA platformu

üzerinden ve/veya Zoom, Microsoft Teams vb. iletişim teknolojileriyle uzaktan eğitim ile gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda, alanda kuvvetle muhtemel ilk olacak bu çalışma, büyük önem ve yere sahiptir. Ayrıca bu araştırma, ilk kez söz konusu ortamlarda gerçekleştirilen ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan güncel sorunların belirlenmesi bakımından ayrı öneme sahiptir.

Salgın sürecinde ilk okuma yazma öğretimi konulu araştırmanın temel amacı, salgından etkilenen ve EBA üzerinden uzaktan eğitim ile yürütülen ilk okuma yazma öğretimi sürecini, yapılan çalışmalar ile birlikte değerlendirmek, öğretimde yaşanan temel sorunları belirlemek ve araştırma sonuçları ile sınıf öğretmenleri, planlayıcı ve yönetici gibi konunun paydaşlarına katkı sağlamaktadır. Bu genel amaç kapsamında araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

Salgın sürecinde EBA üzerinden uzaktan eğitim ile yürüttüğünüz;

1. İlk okuma yazma öğretimini, öğrencinin derslere devamı yönünden nasıl değerlendirirsiniz? **2.** İlk okuma yazma öğretiminde; veli ilgisi, katılım ve etkisi nasıldır? **3.** İlk okuma yazma öğretimi, ölçme ve değerlendirme çalışmalarınızı nasıl etkiledi? **4.** İlk okuma yazma öğretiminde, ayrılan ders sürelerini etkin kullanabildiniz mi? Kullanamadı iseniz neden? **5.** Öğretim için hazırlanan etkinlikleri nitelik, yeterlilik ve verimliliği yönünden nasıl değerlendirirsiniz? **6.** İlk okuma yazma öğretiminde, öğrenci başarısını nasıl değerlendirirsiniz? **7.** İlk okuma yazma öğretimini; İş yükü ve sorumluluğunuz yönlerinden nasıl değerlendirirsiniz?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma yöntemi ve nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Durum çalışması, güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan görgül bir araştırma diğer bir tanımla, nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinliğine incelemesine olanak veren araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışma Grubu

Bu araştırmada amaçlı, uygun ve ölçüt örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına imkân sağlar. Ölçüt örnekleme ise bir durumu, araştırmacının derinlemesine inceleyebilmesi için örnek olay türleri belirlemek istediğinde kullanılır. Bu örnekleme yöntemleri, araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Neuman, 2007; Büyükoztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2012). Araştırmaya katılacak sınıf

öğretmenlerinin belirlenip çalışma grubuna dahil edilmesinde, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında birinci sınıflarda öğretimi EBA üzerinden uzaktan eğitim ile yürüten, hizmet sürecinde en az üç defa birinci sınıflarda öğretimi yürütmüş ve ilk okuma yazma öğretimini gerçekleştirmiş olma temel ölçüt olarak belirlenmiştir. Araştırma, uygun ölçüt ve örneklem yöntemi ile belirlenen ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak isteyen, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul İlinde devlet ilkokullarında görev yapan, kolay ulaşılabılır 15 sınıf öğretmeni ile görüşülerek gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ilişkin demografik ve mesleki bilgiler tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik ve Mesleki Bilgileri

Çalışma Grubu	Cinsiyet	Yaş	Hizmet Süresi	Birinci Sınıflarda Eğitim-Öğretim (Defa)	Sınıf Mevcudu	Derslere Sürekli Katılan Öğrenci Sayısı
Öğretmen 1 (Ö1)	Erkek	45	22	5	31	28
Öğretmen 2 (Ö2)	Kadın	46	25	8	36	36
Öğretmen 3 (Ö3)	Erkek	48	26	7	41	37
Öğretmen 4 (Ö4)	Kadın	38	15	4	32	21
Öğretmen 5 (Ö5)	Erkek	28	5	3	33	28
Öğretmen 6 (Ö6)	Erkek	47	25	9	36	28
Öğretmen 7 (Ö7)	Kadın	28	6	3	33	25
Öğretmen 8 (Ö8)	Erkek	31	7	3	39	28
Öğretmen 9 (Ö9)	Erkek	49	26	7	36	27
Öğretmen 10 (Ö10)	Kadın	26	5	3	34	23
Öğretmen 11 (Ö11)	Erkek	29	6	3	28	23
Öğretmen 12 (Ö12)	Kadın	35	13	5	51	42
Öğretmen 13 (Ö13)	Erkek	32	10	6	37	25
Öğretmen 14 (Ö14)	Kadın	39	17	4	37	25
Öğretmen 15 (Ö15)	Kadın	28	5	3	33	28

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin; 7'si kadın, 8'i erkek, en düşük yaş 26, en yüksek 49, yaş ortalaması 36,6, hizmet süresi en az olan 5, en yüksek olan 26 yıl, ortalama hizmet süresi 14,2 yıldır. Çalışmaya katılan öğretmenler en az 3, en çok 9 defa birinci sınıflarda eğitim-öğretimi yürüttüklerini belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenlerin, EBA üzerinden uzaktan öğretimi yürüttükleri 2020-2021 eğitim -öğretim yılında sınıf mevcutları ortalama; 33,8 öğrenci, derslere sürekli katılım gösteren öğrenci sayısı ortalama; 27 öğrencidir. Aynı eğitim öğretim yılında, bir öğretmenin sınıfında uzaktan öğretim ile yürütülen derslere sınıftaki öğrencilerin tamamı sürekli katılım gösterirken, en az katılım gösteremeyen 3, en fazla katılım gösteremeyen 12 öğrenci, ortalama katılım

gösteremeyen öğrencisi sayısı ise 7,5'tir. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin, çalışma grubunu belirlemedeki ölçütleri sağlamanın yanında, ilk okuma yazma öğretiminde deneyimli olduklarını ve bunun da çalışmanın güvenilirliği bakımından önemli olduğu ifade edilebilir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin salgın sürecinde ilk okuma yazma öğretimine ilişkin verileri toplamak amacı ile 7 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Form, Temel Eğitim Bölümü'nde görev yapan nitel yöntem konusunda uzman 2 öğretim üyesi tarafından incelenmiş ve gerekli öneriler alındıktan sonra soru sayısı değişmeden pilot uygulamaya geçilmiştir. Taslak görüşme formu, çalışma grubunda yer alan öğretmenlerle aynı özellikte sahip 5 farklı öğretmene uygulanmıştır. Pilot uygulama ile soruların anlaşılma durumları ve niteliği kontrol edilmiş ve forma son hali verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile çalışma grubunda yer alan 15 sınıf öğretmeninden, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, önceden belirlenmiş amaç için soru sorma ve cevap alma yoluna dayalı karşılıklı iletişim sürecidir. Yarı yapılandırılmış görüşmede araştırmacı, görüşme yaptığı kişinin verdiği bilgilere odaklanarak görüşme yapılan kişinin araştırma konusu hakkındaki görüşlerini derinlemesine öğrenir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, önceden hazırlanmış görüşme formuna bağlı olarak yapıldığı için kolaylık sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018; Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015). Araştırmacı tarafından öğretmenlere kişisel bilgilerinin gizli tutulacağı bildirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde en kısa süren görüşme 60 dk., en uzun süren görüşme ise 75 dk., ortalama görüşme süresi ise 67,5 dakikadır.

Verilerin Analizi

Görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde nitel veri analizi tekniklerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz yapılırken, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Elde edilen bulgular, sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinden yapılan alıntılar, öğretmenlerin gerçek isimleri verilmeden kullanılmıştır.

Araştırma Etiği

“Salgın Sürecinde İlk Okuma Yazma Öğretimi” ad ve konulu çalışmanın her aşamasında araştırma ve yayın etik konu, kural ve ilkelerine uyulmuştur. Araştırma için gerekli

izin alınmıştır (2021/56 Sayılı E. K. Onayı Sayı: E-74555795-050.01.04-48992). Ayrıca çalışma intihal programında taranıp raporlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, öğretmenlerin araştırma sorularına verdikleri cevaplardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1. Uzaktan Eğitim ile Yürütülen İlk Okuma Yazma Öğretiminde, Öğrencilerin Derslere Devam Durumları

Uzaktan eğitim sürecinde yürütülen ilk okuma yazma öğretiminin, öğrencilerin derslere katılım durumlarını belirlemeye yönelik araştırmanın birinci alt problemine ilişkin, katılımcı öğretmen cevaplarından ulaşılan bulgular şunlardır: 1. Öğretmenlerin bir kısmı öğrencilerinin derslere düzenli devam ettiğini ifade ederken (f:7), bir kısmı ise bazı öğrencilerin derslere düzenli devam etmediğini ifade etmiştir (f:8). Sınıflarındaki öğrencilerin aktif katılmaları ile ilgili öğretmenlerden bazıları; “Öğrencilerimin önemli kısmı derslere devam ediyor. İmkânı olan öğrencilerin derse devamı, yüz yüze eğitime kıyasla daha kolay oluyor.” (Ö8) derken buna mukabil sınıfında online eğitime devam konusunda sorun yaşayan öğretmenlerden bazıları ise; “Online eğitim aracılığı ile yapılan ilk okuma yazma öğretim sürecinde maalesef fırsat ve imkân eşitsizliğinden kaynaklanan devamsızlıklar yaşanmıştır.” (Ö5), “Görev yapmış olduğum mahallenin sosyo-ekonomik düzeyinden ötürü öğrencilerin derslere katılımının güç olduğunu gözlemledim.” (Ö15) şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

2. Öğrencilerin derslere devam durumlarını etkileyen ve engelleyen temel sebep, ailenin sahip olduğu maddi imkanlar ve olanakların sınırlılığı şeklinde karşımıza çıkmaktadır (f:14). Öğretmenlerin bu konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir; “Derse devam etmeyen 3 öğrencim ciddi olarak maddi imkansızlıklar yaşıyordu ve evlerinde internetleri ve bilgisayarları yoktu, 1 öğrencim ise yetiştirme yurdundaki olanak kısıtlamaları nedeniyle derslere katılmadı.” (Ö4), “Bilgisayar, tablet ve internet olanağı olmayan öğrencilerim tamamen eğitimden uzak kaldılar. Maalesef bu durum ise öğrencilerimde kalıcı öğrenme eksiklerine neden oldu.” (Ö5), “...imkânı olmayan öğrenciler için olumsuz tarafı var. Bu sebeple bazı öğrencilerim çok az katılabiliyor. İmkânı olmayan öğrenciler ya çok az devam edebiliyor ya da hiç devam edemiyor.” (Ö8).

3. Öğrencilerin devam durumlarını etkileyen başka bir unsurun, evde uzaktan eğitime katılan çocuk sayısı olduğu görülmektedir. Evde uzaktan eğitime katılan başka çocukların olması, derslere katılımı olumsuz etkilemiştir (f:8). Buna ilişkin bir öğretmen şunları belirtmiştir; “Kardeş sayısı birden fazla öğrencilerim derse devam etmekte sıkıntı yaşıyorlar. Çünkü, aynı saatlerde diğer kardeşlerde derslere katılmak durumunda olduğundan bazı öğrencilerim çok az katılabiliyor veya katılamıyor. Ders esnasında özellikle iki öğrencim kısıtlı imkanlara sahip olduğu için “öğretmenim abimin/ablaman canlı dersi başlayacak, çıkabilir miyim?” şeklinde izin isteyerek dersten ayrılmak zorunda kalıyorlar.” (Ö8).

2. Uzaktan Eğitim ile Yürütülen İlk Okuma Yazma Öğretim Sürecine, Velilerin İlgi, Katılım ve Etkileri

Uzaktan eğitim sürecinde, velilerin gösterdiği ilgi, katılım ve etkilerinin tespit edilmesine ilişkin üçüncü alt problem ile öğretmenlerin cevaplarından farkı bulgulara ulaşılmıştır: 1. Uzaktan eğitim sürecinde ilk okuma yazma öğretimine velilerin ilgileri oldukça yüksek olmuştur (f:11). Öğretmenler, velilerin ilgilerini şu şekilde ifade etmişlerdir; “*Veli ilgisinin, yüz yüze eğitime göre arttığını gözlemledim. Sınıftaki diğer öğrencileri de ders ortamında gördükleri için çocuklarının seviyelerine daha fazla hakimler ve bundan dolayı daha çok ilgilenmeyi tercih ettiler.*” (Ö7), “*Velisi ilgili olan öğrencinin, kendisi de ilgili oluyor. Derslerime devam eden öğrenci velilerimin büyük çoğunluğundan memnunum. Hem ekran başında derslerimi takip ediyorlar hem de verdiğim ödevlerin yapılmasını sağlıyorlar.*” (Ö8), “*Bu süreçte velinin ilgisi, katılımı ve etkisinin önemi kat be kat arttı. Çoğu velimin ilgisi, katılımı ve etkisi en üst seviyedeydi diyebilirim. Uzaktan eğitim sürecinin en büyük katkısından biri bu veli ilgisinin artmasıdır diyebilirim.*” (Ö11).

2. Öğretimde velilerin aktif bir rol alması olumsuz sonuçlara neden olmaktadır (f:5). Öğretmenler, konuya ilişkin şunları belirtmişlerdir; “*Ders esnasında ailelerin gösterdiği ilgi devam ettiği için 1. Sınıf sürecinde anne babadan biraz ayrışması beklenen öğrenciler daha da anne babaya bağlı hale geldiler. Yanlarında anneleri olmadan derse katılım göstermek istemeyen, zamanla özgüveni düşen öğrencilerimi gözlemledim.*” (Ö7), “*... Bazı veliler çocuğu okuyamadığında benim uyarılarıma rağmen kelime ya da harf fısıldadı ya da çocuklara baskı yaptı.*” (Ö11), “*Bazı derslerde ailelerin, öğrencinin yerine konuşması, cevabı fısıldayarak çocuğa söylemesi, ödevi öğrencinin yerine yazması gibi istenmeyen davranışlar gözlemledim.*” (Ö14), “*Velilerim sürece öğrencilerle birlikte dahil oldukları için çok fazla müdahale ve alınganlıklarına şahit oldum ve her seferinde açıklama yapmak beni epey yordu. Okuttuğum kelime sayısına kadar takip edip kendi çocuklarına daha kısa cümle okuttunuz gibi rahatsızlıklarını dile getirdiler.*” (Ö15).

3. Veliler, uzaktan eğitimde, öğretmenlerin işlerini kolaylaştırmaktadır (f:4). Bu konu ile ilgili olarak bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir; “*Okuma yazma sürecinde veliler ve öğrenciler ortak çalışmalar yürütmüş olup bu süreçte öğretmenin işini kolaylaştırmıştır.*” (Ö3), “*Veliler son derece ilgiliydi. Çocuklara ve gerektiği zaman bana sürekli yardımcı oldular. Velilerimiz sayesinde bu sıkıntı süreci en az olumsuzlukla geçirdik.*” (Ö9).

4. Uzaktan eğitimde öğretmenler, veliler ile işbirliği içerisinde çalışmalar yapmakta olduklarını belirtmektedirler (f:5). Bu konu ile ilgili olarak öğretmenlerin verdiği örnekler şu şekildedir; “*Harf öğretirken bir gün öncesinde çocuklarımdan o harf ile başlayan bir nesneleşya/meyvelsebzeli/insan ismi vb. getirmelerini veya resmini çizmelerini istiyorum. İlk başta bu etkinliğe katılım düşüktü ancak daha sonra veliler de katılmaya başladı hatta çocuğu ile birlikte kelime listesi hazırlayarak derse katılan velilerim oldu. Bazen de çocuk-veli iş birliği ile tekerleme söyleme vb. görevler veriyorum. Bu görevlere de çocuğuyla eş olarak yüksek oranda katılım sağlıyorlar. Aynı zamanda her gün son dersimi masal okuma saati olarak düzenledim ve her gün bir velimden masal okumasını rica ettim.*”

Bu faaliyete de itirazsız velilerim katıldı ve ilk dönem sonuna kadar devam ettik.” (Ö8), “Bazı etkinliklerimi özellikle veli çocuk birlikte katılım sağlayacağı şekilde ayarladım. Müzik derslerinde birlikte şarkılar öğrendik, resimler yaptık.” (Ö13).

3. Uzaktan Eğitim ile Yürütülen İlk Okuma Yazma Öğretimde, Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları

Araştırmamanın yedinci alt problemi, uzaktan eğitim sürecindeki ilk okuma yazma öğretimi sürecinde kullanılan ölçme ve değerlendirme çalışmalarına yöneliktir. Soruya katılımcı öğretmenlerin tamamı aynı doğrultuda cevap vermiştir (*f: 15*). Verilen cevaplardan elde edilen bulgulardan ilki, uzaktan eğitime uygun ölçme ve değerlendirme çalışmalarının yapılmasıdır. Bazı öğretmen görüşü şu şekildedir; *“Canlı derslerimizde çocuklarla birebir etkileşimde olduğum için herhangi bir zorluk yaşamadım. Mümkün olduğunca her öğrenciye tek tek okutarak, yazdıklarına bakarak ve sorular sorup cevaplarını alarak değerlendirme sürecini anluk olarak yaptım.” (Ö9), “Bu süreçte ölçme ve değerlendirme çalışmaları yüz yüze eğitime oranla zamanımı daha çok aldı. Çocukların yazı durumlarına, defter kitap düzenlerine yüz yüze eğitim sürecindeki kadar hâkim olamadım. Yazılarını kontrol etmek için ekrana tek tek bakmam gerektiğinden bu çalışmalar uzun sürdü.” (Ö11).*

4. Uzaktan Eğitim ile Yürütülen İlk Okuma Yazma Öğretiminde Ayrılan Ders Süreleri ve Etkin Kullanımı

Uzaktan eğitim ile yürütülen ilk okuma yazma öğretiminde, ayrılan ders süreleri ve etkin kullanımına ilişkin araştırma alt problemine yönelik katılımcı öğretmenler farklı fikir ve deneyimler paylaşmışlardır. Bu dönütlerden farklı iki bulguya ulaşılmıştır. 1. Ayrılan ders süreleri yeterlidir ve etkin şekilde kullanılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin, verim için süreleri farklı yönelttikleri de görülmüştür (*f:8*). Konu ile ilgili bir öğretmen şunları dile getirmiştir; *“Ders sürelerini etkin kullanabildiğimi düşünüyorum ve derslerim verimli geçti. Ancak bu verimliliği sağlamak amacıyla süre sabit kalmak şartıyla yeni bir planlama yaptım. Şöyle ki, bakanlığın tavsiye ettiği gibi 30 dakika ders, 10 dakika teneffüs şeklinde derslerimi yürütmedim. Öyle yürütmeye çalıştığım da çocukların bağlanması, derse motive olması çok zaman aldığı için verimli olmadığını düşündüm çözüm olarak 6 ders saatini aralıksız uyguladım. Aynı süreyi kullanarak farklı bir planlama yaptım.” (Ö8).*

2. Ders sürelerinin fazla veya az olmasına bağlı olarak, süre etkin kullanılamamıştır (*f:7*). Bu konu ile ilgili birkaç öğretmen görüşü şu şekildedir; *“Ders saatlerinin oldukça yetersiz olduğunu düşünüyorum. Çünkü, öğrencilerin teknik sorunları aşarak derse katılımı yaklaşık 10 dakikamızı alıyordu ve kalan 20 dakika ise öğrencinin motivasyon geliştirme ve dersten beklenen davranışları kazandırma bakımından yetersiz oldu. 40 dakika ders saati daha verimli olabilirdi.” (Ö2), “Ders süreleri, teknik sorunların götürdüğü kayıp zamanlardan ötürü, bazen yetersiz gelebiliyordu. Teknik bir sorun olmadığında bile,*

süre yüz yüze eğitim kadar verimli değildi. Çünkü, öğrencilerin katılımını öğretmenin manuel şekilde aktif hale getirdiği bir yöntemde interaktif bir öğrenmenin gerçekleşmesi zaman alıyordu.” (Ö5), “Bu süreçte okuma yazma öğretimine ayrılan ders süreleri yeterli olmadı. Özellikle serbest etkinlikler derslerinde de okuma yazmaya yönelik etkinlikler yaptırmak zorunda kaldım. Teknik sıkıntılar çok fazla zamanımızı aldı.” (Ö11).

5. Uzaktan Eğitim Döneminde EBA Üzerinden Yürütülen İlk Okuma Yazma Öğretimi İçin Hazırlanan Etkinliklerin Nitelik, Yeterlilik ve Verimliliği

Araştırmamanın dokuzuncu alt problemi ile uzaktan eğitim döneminde EBA üzerinden hazırlanan ilk okuma yazma etkinliklerinin nitelik, yeterlik ve verimliliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğretmen cevaplarından iki farklı bulguya ulaşılmıştır. 1. EBA üzerinden sisteme tanımlanan ve kullanılan ilk okuma yazma etkinlikleri nitelikli, yeterli ve verimlidir (f: 6). Etkinliklerinin yeterli olduğunu söyleyen öğretmenlerden bazıları şunları ifade etmiştir; “Uzaktan eğitim sürecine katkı amacıyla hazırlanan materyaller iyi ve yeterliydi. Uzaktan eğitim sürecinde farklı kaynaklara kolay bir şekilde internet üzerinden erişebilmek öğrencinin sevebileceği ilgisini çekebilecek etkinlikler gerçekten iyi seviyede idi. Kaynakların kullanımı ve ulaşılabilirlik açısından süreç gayet iyi yönetilmiştir.” (Ö3), “EBA’ da ki etkinlikler özenle hazırlanmış ve zevkli etkinliklerdi. 1.sınıf öğretmeni olarak daha önceki yıllardaki eksikliklerin azaldığını gördüm. En güzel tarafı öğrencilere istediğimiz içerikleri göndermemiz ve öğrencilerimizin gönderdiğimiz içeriklere zaman problemi olmadan dilediği anda ulaşması oldu. Bu içeriklerden hem ben hem de çocuklar severek faydalandık.” (Ö5), “EBA platformu her geçen gün kendini yeniliyor. Geçtiğimiz yıl 1.sınıf konusunda ciddi bir eksiklik vardı. Ancak bu yıl yapılan çalışmaları beğeniyorum.” (Ö8).

2. Uzaktan eğitim döneminde ilk okuma yazma öğretimi için hazırlanan kaynaklar yetersizdir ve bunlar dışında farklı kaynak kullanılması gerekli olmuştur (f:8). Buna ilişkin birkaç öğretmen görüşü şu şekildedir; “Okuma yazma öğretimi için ücretsiz dağıtılan kitaplar ve EBA üzerindeki kaynaklar oldukça yetersizdi. Bu sebeple ek kaynaklar ve seviyeye uygun farklı sanal platformlardan yararlanmak zorunda kaldım.” (Ö2), “EBA üzerine yüklenen etkinliklerin eksiklik ve yetersiz yönleri olduğunu düşünüyorum. Bireysel farklıklar biraz daha fazla dikkate alınmalıdır.” (Ö13), “EBA TV’nin yayınlarını faydalı görsem de EBA üzerinden yardımcı etkinlik ve kaynakları kesinlikle yetersiz buldum, farklı kaynaklara yönelmek durumunda kaldım.” (Ö15).

6. Uzaktan Eğitim ile Yürütülen İlk Okuma Yazma Öğretiminde, Öğrenci Başarısı

Uzaktan eğitim ile yürütülen ilk okuma yazma öğretiminde, öğrencilerin süreçte ve sonuçta gösterdikleri başarı durumlarının tespitine yönelik araştırma alt problemine, katılımcı öğretmen dönütlerinden şu farklı bulgulara ulaşılmıştır. 1. Uzaktan eğitim sü-

recinde ilk okuma yazma öğretiminde öğrenciler gayet başarılıdır (f:11). Konu ile ilgili öğretmen görüşleri şöyledir; “Uzaktan eğitim olarak yürüttüğüm ilk okuma yazma öğretiminde öğrencilerim gayet başarılı oldular. Uzaktan eğitim sürecinde işin gerçeği önceden bana böyle olacağını söyleselerdi inanmazdım.” (Ö1), “Öğrencilerimi genel olarak başarılı buluyorum. Hatta, velilerin daha fazla sorumluluk aldığı ve diğer çocuklarla kendi çocukların durumunu karşılaştırarak gözleme imkanları olduğu için yüz yüze eğitime göre daha fazla ilgilendiklerini düşünüyorum. Veli daha çok ilgilendikçe çocuk başarısı da doğru orantılı olarak artıyor.” (Ö8), “Her ne kadar sürecin olumsuzluklarından bahsetmiş olsam da yakın yüzyılın kahramanlarıydı çocuklar. Soğuk bir ekran karşısında dışarıdaki etkenlere aldırış etmeden motive bir şekilde katılım sağladılar ve okumayı-yazmayı öğrendiler.” (Ö15).

2. Uzaktan eğitim döneminde yürütülen ilk okuma yazma öğretiminde, öğrencinin derslere devam durumu ile başarısı arasında ilişki vardır (f:8). Bu bulguya ilişkin öğretmenler şunları ifade etmiştir; “Başarı, her zaman öğrencinin bireysel çalışmalarına bağlıdır fakat bu süreçte imkân eşitsizlikleriyle bazı handikaplar mutlaka yaşandı. Sürece aktif katılım sağlama olanağı bulan, ödev takibi yapan öğrencilerimiz başarı elde ettiler. Ancak canlı derslere katılım sağlayamayan ve kendi kendine çabalamak için motivasyon bulamayan öğrencilerimiz bu süreçten maalesef olumsuz etkilendiler.” (Ö5), “Velinin ilgisinin artmasıyla birlikte derse katılım gösteren öğrencilerin başarılı bir süreç geçirdiğini söyleyebilirim. Katılım gösteremeyen öğrenciler için zor ve başarısız bir süreçti.” (Ö7).

3. Uzaktan eğitim ile yürütülen ilk okuma yazma öğretimi, yüz yüze eğitime oranla daha başarılıdır (f:3). Buna ilişkin birkaç öğretmen şunları belirtmiştir: “Yüz yüze eğitimde tüm yük öğretmenin üzerinde idi. Veli bu konuda rahattı. Ama uzaktan eğitim sürecinde veli için içine girince biz öğretmenlerin işi çok kolaylaştı ve öğrenciler başarılı oldular.” (Ö1), “Uzaktan eğitim süreci içinde yapılan çalışmalar neticesinde derse katılan ve devam eden tüm öğrenciler okuma ve yazma sürecini başarılı bir şekilde tamamlamıştır. Bu süreç içinde veli katılımı ve ilgisi, sürecin sağlıklı ve başarılı geçmesinde önemli rol oynamıştır. 1. sınıf itibarıyla bu çalışmaların yüz yüze eğitimden daha başarılı olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle velilerin süreç içinde doğrudan yer almaları eksiklikleri gidermeleri başarılı sonuçlar alınmasına yol açmıştır.” (Ö3), “Velilerin daha fazla sorumluluk aldığı ve diğer çocuklarla kendi çocukların durumunu karşılaştırarak gözleme imkanları olduğu için yüz yüze eğitime göre daha fazla ilgilendiklerini düşünüyorum. Veli daha çok ilgilendikçe çocuk başarısı da doğru orantılı olarak artıyor.” (Ö8)

7. Uzaktan Eğitim ile Yürütülen İlk Okuma Yazma Öğretim Sürecinde Öğretmenlerin İş Yükü ve Sorumluluk Durumları

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin, iş yükleri ve sorumluluklarını ve bu süreçteki farklılaşmaları belirlemeye yönelik araştırma alt problemine ilişkin katılımcı öğretmen cevaplarından şu bulguya ulaşılmıştır: Yüz yüze eğitime oranla, uzaktan eğitim ile

yürütülen ilk okuma yazma öğretiminde, öğretmenlerin yük ve sorumluluğunu artmıştır (f:7). Bu konu ile ilgili birkaç öğretmen açıklanması şöyledir; “Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin iş yükünün arttığını düşünüyorum. Yüz yüze eğitimde, öğrencinin daha fazla duyusuna hitap edebildiğimiz için öğretme ve öğrenme süreçleri daha kolay gerçekleşiyordu. Fakat uzaktan eğitimde sadece görme ve işitme duyularına yönelik çalışmalar yapıldığından daha çok etkinlik üretmek zorunda kaldık.” (Ö2), “Öğretmenlerin iş yükü bu süreçte fazlasıyla arttı. Canlı derslerimizi sisteme kendimiz atadık. Derslerde hem ders içeriğini anlatmaya hem canlı yayın akışını yönetmeye çalıştık. Velilerin saat ayrımı olmaksızın arama ve mesajlarına maruz kaldık. Bu süreçte onlara teknik destek verdik. Üstelik bilmediğimiz bir sistem ve uygulama hakkında. Ek ders çizelgelerimizin oluşturulması için gereken canlı ders saatlerimizin dökümünü tek tek kendimiz yaptık. Ödev kontrollerini yaparken mesaimiz dışında özel hayatımızdan zaman ayırdık. Bu süreçteki maddi gereklilikleri (internet, bilgisayar, tablet vb.) kendi imkanlarımızla edindik. Tenefüs kavramımız ve dinlenme hakkımız elimizden alındı. Çünkü o esnada da telefonla arandık veya mesaj aldık. Kısacası zorlu ve üstün bir mesai gerektirdi.” (Ö5), “Bu süreçte kesinlikle öğretmenin iş yükü daha çok arttı. Uzaktan eğitimde ön hazırlığın yapılması çok önemli. Derste izleteceğiniz videodan hangi kaynağı dersin hangi aşamasında kullanacağınıza kadar her şeyin planlı olması gerekiyor. 10 dakikalık tenefüste diğer derse hazırlık yaptığım için çoğu zaman bilgisayar karşısından kalkmaya fırsat olmadı. Canlı dersler bittiğinde bizim işimiz bitmiyordu. Ertesi günün hazırlıkları ve öğrencilerden gelen ödevlerin tek tek kontrol edilip geri dönüt verilmesi iş yükümüzü arttıran konular oldu.” (Ö10).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Salgın sürecinde uzaktan eğitim ile yürütülen ilk okuma yazma öğretimi konulu araştırmada bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçları şöyle özetlemek mümkündür:

- Öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecine katılmaları ile ailelerin sahip oldukları sosyo-ekonomik yeterlilikleri ve şartları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular doğrultusunda; ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olmasının, öğrencilerin derslere düzenli olarak devam etmesini engellediği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun nedenin, ailelerin uzaktan eğitimde kullanılan araçları temin ederken sıkıntı yaşamaması, teknik alt yapılarının yetersiz olması, okula devam eden çocuk sayısının fazla olmasından dolayı hepsine uzaktan eğitimi takip edebilecek imkanları sunamama olduğunu, bunda eğitim de fırsat eşitsizliğine yol açtığını söyleyebiliriz. Bunun tersini de söylemek mümkündür. Zira, sosyo-ekonomik düzeyi yeterli olan öğrencilerin derslere katılımı noktasında problem yaşanmadığı öğretim sürecini başarılı olarak tamamladığı sonucuna da ulaşılmıştır. Alan yazınında araştırma sonuçlarımız ile benzerlik gösteren çalışmalar mevcuttur. Fidan (2020) çalışmasında; öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik en sık dile getirdiği olumsuzluk, uzaktan eğitim araçlarına erişim ve alt yapıda yaşadıkları sorunlardır. Benzer şekilde, Ramos-Morcillo ve diğerleri (2020); uzaktan eğitimin olumsuzluklarından birinin öğrencilerin sahip olduk-

ları şartlar sebebiyle eşit haklara sahip olmaması olduğunu ifade etmişlerdir. Gençoğlu ve Çiftçi (2020) ise, pandemiyle mücadelede ülkelerin hizmetlerinin sunulması açısından yaygın olarak başvurdukları önlemin, okulların geçici olarak kapatılması olduğu ve bunun, küresel bir eğitim krizine yol açtığı, pratik bir çözüm yolu olarak ülkeler tarafından tercih edilen uzaktan eğitim yönteminin eğitime erişimde eşitliksizlik kaygıları yarattığının saptandığını belirtmişlerdir. Yine, pandemi nedeniyle uygulanan uzaktan eğitim sisteminin normal gelişim gösteren çocuklara yöneldiği, erişim yanında etkin kullanım problemi olduğu, bilgi iletişim teknolojilerine erişimde ve kullanım becerisinde yaşanan eşitsizliğin bu süreçte öğrenmeyi etkilediği, uzaktan eğitim sürecinde evlerdeki imkân ve öğrenme farklılıklarının daha görünür hale geldiği belirtilmektedir (Salman, 2020a, 2020b). Balcı (2020), Ev ortamının okul programının bir ölçüde de olsa sürdürülebilmesi için sosyal, ekonomik ve pedagojik olarak uygun olması beklenir. Çocuğun evde normal programını uzaktan öğretim yoluyla sürdürebilmesi için evde bilgisayar ve diğer bilişim teknolojisi uygun olmalı, çevrimiçi dersleri takip edebilmesi için uygun sessiz bir oda olmalı, ebeveyn destekleyici olmalıdır. Takdir edilir ki bu konuda büyük eşitsizlikler söz konusudur. Zira ailelerin ekonomik ve sosyal durumları aynı değildir. Alan yazında bulgu ve sonuçlarımız ile benzer birçok çalışma yer almaktadır: (Moreno ve Gortazar, 2020; Amorim ve Junior, 2020; Saavedra, 2020; World Bank, 2020).

- Uzaktan eğitim ile yürütülen ilk okuma yazma öğretiminde velilerin sürece ciddi katkı sağladığı, bu dönemde göstermiş oldukları destekler ile öğretmenlerin işini kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim ile öğrencilerin sürekli evde olması, canlı derslere ailelerinde dahil olması süreci desteklemiştir. Diğer sonuç ise velilerin katılımının, ölçme değerlendirme konusunda olumsuz etkisi olmasıdır. İlk okuma ve yazma sürecinin veli desteğinin önemli olduğu kadar, doğru destek sağlamakta oldukça önemlidir. Uzaktan eğitim sürecinde veli katkısının önemli olduğu UNESCO tarafından da ifade edilmiştir. UNESCO (2020), uzaktan eğitimin daha kaliteli ve fırsat eşitliğine uygun olması amacıyla dört aşamada hazırlık yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu aşamalardan biri ise, velilere yönelik hazırlıktır. Uzaktan eğitim süresinde, öğrenmeye dayalı materyalleri amacına uygun kullanılmasını sağlamak için öğrenci velilerinin, etkili uzaktan öğrenmeyi kolaylaştırıcı imkanları sağlaması yönünde hazırlık yapmaları gerektiğini duyurmuştur. Bu bağlamda öğrenci velilerinin, bu süreçte oldukça önemli bir rol oynadıkları yönünde araştırma sonucunu desteklemektedir.

- Uzaktan eğitim olarak yürütülen ilk okuma yazma öğretiminde sürece ilgi gösterip katkı veren veliler ile öğretmenler ortak çalışmalarda yapmışlardır.

- Uzaktan eğitim sürecinde, ilk okuma yazma öğretiminde ölçme ve değerlendirme oldukça sıkıntı yaşamışlardır. Ölçme ve değerlendirmenin bu süreçte sorunlu görülen alan olmuş, zayıf olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde sonuçlarımız ile benzerlik gösteren araştırma sonuçlarına rastlanmıştır. Özdoğan ve Berkent (2020) yaptıkları çalışmada, uzaktan eğitimde en sık yaşanan dezavantajlarından biri olarak ölçme ve değerlendirme sonucuna ulaşılmıştır. Can (2020) ise, TV ile yürütülen açık ve

uzaktan öğrenme uygulamalarında geribildirim, değerlendirme, başarıyı ölçme ve değerlendirme gibi alanlarda yetersizlikler bulunmakta olduğunun belirtildiğini ifade etmiştir. Alan yazında araştırmamız sonuçları ile benzer çalışmalar mevcuttur (Bozkurt, 2020)

- Uzaktan eğitim sürecinde, ilk okuma yazma öğretiminde ders süreleri genel olarak yeterli bulunmakla birlikte ders sürelerinin ve ders sayılarının çok fazla olmasından dolayı sürecin verimsiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim sürecinin sürekli ekran karşısında olmayı gerektirdiğinden dolayı, öğrencilerin buldukları yaş özellikleri dikkate alındığında bazı zararları olmaktadır. Öğrencide oluşabilecek zararlar, öğretmenlerin bir kısmını tedirgin etmekte ve bundan dolayı ders sürelerinin azalmasını gerekli görmektedirler. Konu ile ilgili alan yazım incelendiğinde bunu destekler sonuçlara ulaşılmış başka araştırmalar bulunduğu görülmektedir. Baek, Jones, Bulger ve Taliaferro (2018) tarafından yapılan çalışma sonuçları da öğretmenlerin bu konu ile ilgili tek bir fikirde olmadıklarını, kimi öğretmenler ekran karşısında geçirilen sürenin fazla olmasından dolayı olumsuz görüşlere sahip iken, kimi öğretmenler ise olumlu görüşler belirtmiştir.

- Uzaktan eğitim sürecinde, ilk okuma yazma öğretiminde online platformlar üzerinden hazırlanan ve öğrencilere sunulan etkinliklerin yeterlilik ve verimlilik bulgularına ilişkin olarak; yeterli olduğu ve derslerde bu etkinliklerin aktif kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul seviyesinde uzaktan eğitim süreci yeni yeni tecrübe edilirken, hazır olarak platformlara yüklenen etkinlikler süreci oldukça kolaylaştırmış, öğrencilerin daha heyecanlı, keyifli ve etkin katılımını sağlamış ve verimli artırmıştır. Öğretmenler, burada hazırlanan etkinliklerden yola çıkarak yeni çalışmalar üretmeye başlamışlardır. Alan yazında yer alan ve araştırma sonuçlarımız ile benzerlik gösteren Karbeyaz ve Kurt (2020) çalışmasına göre, EBA'nın olumlu yönleri olarak; bireysel farklılıklara saygı, bol etkinlik, soyut konuları somutlaştırma, konu tekrarı, öğrenci ilgisini çekme, eğitim materyali faydası, öğrencilere sorumluluk yükleme, öğrencilere dönüt verme, kalıcı öğrenme, konu tekrarı, bireyselleştirilmiş öğrenme, içerikte görsellik, eğitimde süreklilik ifadeleri ortaya çıkmıştır.

- Bazı öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde, ilk okuma yazma öğretiminde online platformlar üzerinden hazırlanan ve öğrencilere sunulan etkinlikleri yeterli bulmamış bu sebeple, sürekli farklı kaynaklardan faydalanmaya ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarımız ile benzerlik gösteren çalışmaya göre, EBA'nın olumsuz yönlerine ilişkin olarak; soru sayısında yetersizlik, öğrenci seviyesine uygun olmama, içerik yetersiz, öğrenci farklılıklarını gözetmeme, soyut, alt yapı eksik, öğrenci ilgisi yetersiz, öğrenciyi pasifleştiriyor, içerik seviyeye uygun değil, içerik sıkıcı, iletişim tek yönlü, EBA ara yüzü sıkıcı, zaman kaybı oluyor, sekme çok fazla şeklinde sonuçlar belirtilmiştir (Karbeyaz ve Kurt, 2020).

- Uzaktan eğitim yürütülen ilk okuma yazma öğretiminde süreci, öğrenci başarısı bakımından genel olarak olumlu, başarılı bulunmuştur. Konu ilişkin alan yazın incelendiğinde, Fidan (2020)'ye göre, uzaktan eğitim sürecinin akademik olarak öğrencilerin geri kalmamaları için bir olanak olduğunu ifade etmiştir. Horspol ve Lange (2012) ise uzaktan

eğitimin oldukça avantajlı olduğunu ifade ederken, öğrenciler için çok önemli vakitten tasarruf sağlandığına ve öğrenme yönünden kolaylıklar sunduğu sonucuna ulaşmıştır.

• Uzaktan eğitim ile yürütülen ilk okuma yazma öğretiminde, öğrencilerin derslere devamı ile başarıları arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yüz yüze eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitim sürecinde de derslere devam ve etkin katılım oldukça önemli ve belirleyicidir.

• Uzaktan eğitim ile yürütülen ilk okuma yazma öğretim sürecinde öğretmenlerin, iş yükü ve sorumlulukları artmıştır. Öğretmenlerin, ekran karşısında bulunduğu sınıfı ile daha verimli eğitim öğretim faaliyetleri yürütmek için daha fazla çaba harcaması gerekmektedir. Ayrıca öğretmenler, teknolojik araçları kullanma konusunda kendilerini geliştirme ve yeni şeyler öğrenmek zorunda kalmıştır. Genel düşünce ve sonuç böyle olmakla birlikte bazı öğretmenler, bunun tersine, bu sürecin öğretmenin iş yükü ve sorumluluğunu azalttığını ifade etmiştir.

Çalışmamızda elde edilen bulgu ve ulaşılan sonuçlara dayalı olarak şu önerilerde bulunmamız mümkündür:

1. Öğrencilerin TV, EBA vb. platformlar derslerini ne derece takip edip katılabildikleri, yararlanabildiklerinin belirlenmesi ve buna uygun olarak sistemin düzenlenmesine ihtiyaç vardır.

2. Bu süreçte öğretmenlerin de mutlaka desteklenmesi gerekmektedir. Bundan hareketle, uzaktan eğitim programlarıyla öğretmenlerin mesleki ve bireysel gelişimlerinin desteklenmesi için sertifikalı mesleki gelişim programları düzenlenmelidir.

3. Uzaktan eğitim sürecinde paydaşların, kendi aralarında iletişimlerini güçlendirilmeli, öğrenci ve öğretmenlerin iş yükü ve diğer sorumlulukları dikkate alınmalıdır.

4. Uzaktan eğitimin daha verimli, nitelikli hale gelebilmesi için öğretmenlere çağımızın gereği internet ve bilgi teknolojilerini etkin biçimde kullanabilme becerilerini geliştirecek eğitimler verilmelidir. Hatta öğretmen adayları bu doğrultuda hizmet öncesi çok iyi yetiştirilmeli ve Yüksek Öğretim kurumlarındaki programlarında bu yönlü dersler yer almalıdır.

5. EBA'nın etkin kullanımı, öğretmen ve öğrenci etkileşimine önem verilmesi, öğrenci ve velilere yönelik e-rehberlik uygulaması, sosyal ve psikolojik destek sağlama, çevrim içi ödev verme, geribildirim sağlama vb. geliştirilmesi gerekir.

6. Uzaktan eğitim uygulamalarında öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme süreçleri iyi bir şekilde tasarlanmalı ve teknoloji destekli alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşım ve araçları geliştirilmelidir.

7. Uzaktan eğitim sürecinde, öğrencilere etkili rehberlik yapılabilmesi için aileler, uzaktan eğitim uygulamaları konusunda, uzaktan eğitim imkanları kullanılarak bilgilendirilmelidir.

8. Sosyo-ekonomik sebepler ile uzaktan eğitime katılmayan öğrenciler tespit edilerek gerekli destek ile derse devam ve katılımları sağlanmalıdır.

9. Özellikle uzaktan eğitimde ilkokullarda ders sayısı azaltılmalıdır.

10. EBA erişimi için öğrencilere 8 GB'a kadar ücretsiz sağlanan internet desteği oldukça yetersiz kalmıştır, artırılmalıdır Tüm öğretim kademelerindeki öğretmen ve öğrencilere internet desteği sağlanmalıdır.

11. EBA, ilk okuma yazma öğretimine ilişkin öğretimi pekiştirme, eğlenceli, çekici kılma vb. amaçlar ile eğitsel içerikli bulmaca, çeşitli oyunlar vb. içerikler ile zenginleştirilmelidir.

Kaynakça

- Amorim, V. and Junior, C. P. I. J. L. (2020). *The effect of the H1N1 pandemic on learning. What to expect with Covid-19?* <http://meb.ai/t1vWnx> adresinden 21 Mart 2021'de alınmıştır.
- Baek, J. H., Jones, E., Bulger, S. and Taliaferro, A. (2018). Physical education teacher perceptions of technology-related learning experiences: A qualitative investigation. *Journal of Teaching in Physical Education*, 37(2), 170-189.
- Balcı, A. (2020). Covid-19 özelinde salgınların eğitime etkileri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(3), 75 – 85.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.
- Gençoğlu, C. ve Çiftçi, M. (2020). Covid-19 salgınında eğitim: Türkiye üzerinden bir analiz. *Journal of History School*, 46, 1648-1673.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. ve Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Horspool, A. and Lange, C. (2012). Applying the scholarship of teaching and learning: Student perceptions, behaviours and success online and face-to-face. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 37(1), 73-88.
- Karbeyaz, A. ve Kurt, M. (2020). Covid-19 sürecinde eğitim bilişim ağı (EBA) ile ilgili öğretmen tutumları: Bir karma yöntem çalışması. *Ekev Akademi Dergisi*, 24(84), 39-66.
- Moreno, J. M. and Gortazar, L. (2020). *An analysis from PISA 2018 and its implications for the COVID19 crisis response*. <http://meb.ai/E4Jxgf> adresinden 21 Mart 2021'de alınmıştır.

- Neuman, L. W. (2007). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. (Çev. S. Özge). İstanbul: Yayın Odası.
- Parıldar, H. (2020). Tarihte bulaşıcı hastalık salgınları. *Tepecik Eğit. ve Araşt. Hast. Dergisi*, 30(Ek sayı), 9-26.
- Özdoğan, A. ve Berkant, H. (2020). Covid 19 Pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 9(1)13-43.
- Ramos-Morcillo A. J, Leal-Costa, C., Moral-García J. E and Ruzafa-Martínez, M. (2020). Experiences of nursing students during the abrupt change from face-to-face to e-learning education during the first month of confinement due to COVID-19 in Spain. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(15), 5519.
- Saavedra, J. (2020). *Educational challenges and opportunities of the Coronavirus (COVID-19) pandemic*. <http://meb.ai/fSOKbt> adresinden 18 Mart 2021'de alınmıştır.
- Salman, U. A. (2020a). *Türkiye'de Koronavirüsün eğitime etkileri-III, Uzaktan eğitimin ilk iki haftası nasıl geçti?*. <http://meb.ai/KqlwZA> adresinden 18 Mart 2021'de alınmıştır.
- Salman, U. A. (2020b). *Türkiye'de Koronavirüsün eğitime etkileri-V, Dijital uçurumu öğrenciler anlatıyor*. <http://meb.ai/snp6q2> adresinden 18 Mart 2021'de alınmıştır.
- Temel, M. K. (2012). *1918 grip pandemisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- TÜBA. (2020). *Covid-19 Pandemi değerlendirme raporu*. No:34, 19-31, Ankara.
- UNESCO. (2020). *Distance Learning Strategies, What do we know about effectiveness?*. <http://meb.ai/GBEARw> adresinden 20 Mart 2021'de alınmıştır.
- UNESCO. (2020a). *COVID-19 educational disruption and response*. <http://meb.ai/tgL092> adresinden 28 Şubat 2021'de alınmıştır.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- WHO. (2020). *WHO timeline - COVID-19*. <http://meb.ai/eqDuK9> adresinden 11 Mart 2021'de alınmıştır.
- WHO. (2020a). *Coronavirus disease (COVID-19)* <http://meb.ai/E7uFId> adresinden 11 Mart 2021'de alınmıştır.
- WHO. (2020b). *WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard. World Health Organization*. <https://covid19.who.int/> adresinden 15 Mart 2020'de alınmıştır.
- World Bank. (2020). *Rapid Response Briefing Note: Remote Learning and COVID-19 Outbreak*. <http://meb.ai/E8WcQU> adresinden 18 Mart 2021'de alınmıştır.